

ASIA

Uskonnollisen yhteisön edustajan tilaisuus koulussa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 13.5.2014 osoittamassaan kirjoituksessa arvostellut koulun menettelyä. Koulun rehtori oli kirjoituksen mukaan 9.5.2014 sallinut uskonnollisen yhteisön edustajan tulla kouluun puhumaan uskonnostaan, jakamaan uutta testamenttia, kättelemään oppilaita ja henkilökuntaa ja toivottamaan heille siunausta. Kirjoituksessa todetaan, ettei asiasta tiedotettu oppilaille etukäteen, heille ei painotettu, että heillä on vapaus olla tilanteesta poissa, eikä heille järjestetty vaihtoehtoista ohjelmaa. Oppilaille ei myöskään tarjottu mahdollisuutta esittää aiheeseen liittyviä kysymyksiä. Kirjoituksen mukaan koulussa luotiin tilanne, jossa työntekijöiden ja oppilaiden oli pakko tuoda esiin uskonnollinen vakaumuksensa tai toimia sen vastaisesti.

SELVITYS

Koulun selvitys on annettu 12.9.2014.

VASTINE

Vastinetta ei ole annettu.

RATKAISU

Koulun erityisluokanopettaja A:n selvityksen mukaan Suomen Gideonit ry:n edustaja tuli koululle perjantaina 9.5.2014. Oppilaille oli kerrottu edellisellä viikolla suullisesti tulevasta vierailusta ja raamattujen jakamisesta yhteisen viikonlopetustilaisuuden yhteydessä. Yhdistyksen edustaja kertoi tilaisuudessa lyhyesti toiminnastaan Suomessa ja kansainvälisesti. Hän kertoi selvityksen mukaan haluavansa antaa raamatun läsnäolijoille, mutta kertoi vastaanottamisen olevan vapaaehtoista. Vapaaehtoisuus kerrottiin myös koulun taholta. Selvityksessä katsotaan, ettei tilaisuus ollut uskonnollinen.

Arviointi

Perustuslain 11 §:n 2 momentin mukaan ketään ei voida velvoittaa osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.

Uskonnonvapauslain (2003/453) 3 §:n mukaan lapsen uskonnollisesta asemasta päättävät hänen huoltajansa.

Perusopetuslain (628/1998) 3 §:n mukaan opetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Kantelukirjoituksen tarkoittamana ajankohtana voimassa olivat Opetushallituksen ohjeet perusopetuslain muutoksen vaikutuksista uskonnon ja elämäntietämisen opetukseen sekä koulun toimintaan (19/2006). Ohjeiden mukaan (s. 6-7) koulu voi edelleen järjestää uskonnollisia tilaisuuksia kuten jumalanpalveluksia ja uskonnollisia päivänavauksia. Tällaiset tilaisuudet katsotaan ohjeen mukaan uskonnon harjoittamiseksi. Ohjeessa todetaan, ettei oppilasta voida velvoittaa osallistumaan jumalanpalvelukseen, uskonnolliseen päivänavaukseen tai muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen. Oppilaan huoltaja ilmoittaa, jos oppilas ei osallistu koulun järjestämään uskonnolliseen tilaisuuteen. Koulu järjestää oppilaalle tilaisuuden ajaksi muuta toimintaa. Opetuksen järjestäjällä ja koululla on ohjeen mukaan velvollisuus tiedottaa huoltajille koulun toiminnasta. Koska oppilaalla on huoltajan ilmoituksesta mahdollisuus kieltäytyä uskonnon harjoittamisesta, niin tiedotteesta on käytävä ilmi koulun järjestämät uskonnolliset tilaisuudet.

Perustuslakivaliokunta on 25.4.2014 antanut mietinnön (PeVM 2/2014 vp – K 7/2013 vp), jossa todetaan muun muassa, että sellaiset uskonnon harjoittamiseksi katsottavat tilaisuudet (esim. sisällöltään uskonnolliset päivänavaukset ja ohjatut ruokarukoukset), joita mahdollisesti järjestetään osana koulun normaalia päivittäistä toimintaa, voivat muodostua etenkin julkisen vallan neutraalisuuden vaatimuksen ja indoktrinaatiokiellon näkökulmasta ongelmallisiksi. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kaiken kaikkiaan olennaista, että oppilaalle ja hänen huoltajalleen jää todellinen ja aito vapaus valita, osallistuuko oppilas uskonnollista ainesta sisältäviin koulun tilaisuuksiin. Koulujen on mietinnön mukaan mahdollisuuksien mukaan järjestettävä vaihtoehtoja ja mielekästä toimintaa. Lisäksi julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan se, että tilaisuuksiin osallistumisesta tai osallistumatta jättämisestä ei aiheudu oppilaalle leimautumista tai muita haitallisia seurauksia.

Totean lisäksi, että edellä mainitun mietinnön antamisen jälkeen Opetushallitus on 16.9.2014 antanut uuden ohjeen uskonnollisten tilaisuuksien järjestämisestä esi- ja perusopetuksessa (Dno 3/012/2014). Tämä uusi ohje ei kuitenkaan ollut vielä voimassa kantelun tarkoittamana ajankohtana.

Kantelija on pitänyt koulun järjestämää tilaisuutta uskonnollisena tilaisuutena, josta olisi tullut tiedottaa ja josta oppilaille olisi tullut olla mahdollisuus olla poissa.

Koulun selvityksestä ilmenee, ettei selvityksen antaja pitänyt tilaisuutta uskonnollisena. Koulun selvityksen mukaan tilaisuudessa jaetun aineiston vastaanottaminen ei ollut pakollista, ja siitä oli ilmoitettu oppilaille.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kantelijan ja selvityksen antajan käsitykset koulussa järjestetyn tilaisuuden luonteesta poikkeavat toisistaan. Käytössäni olevan selvityksen mukaan tilaisuus on ollut sellainen, jonka monet henkilöt ovat kuitenkin voineet mieltää olevan uskonnollinen. Katson, että koulun olisi ollut tässä tilanteessa aiheellista toimia Opetushallituksen edellä mainittujen ohjeiden mukaan, eli ainakin ilmoittaa tilaisuudesta sekä oppilaille että heidän huoltajilleen, ja samalla kertoa, että kyseisestä tilaisuudesta voi olla myös poissa siltä osin kuin tilaisuuden ohjelma on uskonnolliseksi mielletty.

Saatan tämän näkemykseni koulun tietoon.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Esittelijäneuvos

Outi Kostama

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE
POSTIOSOITE

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL
INTERNET

etunimi.sukunimi@okv.fi
www.okv.fi